

شیا لشخ ر هج و تسب

(۱۴۰۱ هـ.ش)

تالیها در قیقه هک: هفت و نه

کلیه ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ هجری

نشر

رکال خیریه

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

نشر

جلد ۲ بر جستجوی

عذر و عفو:

نگاهی تطبیقی

نگاه معاصر

به کوشش: محمد جعفر محلاتی

سرشناسه	مکاری، شوکت :	Moucarry, C. G. (Chawkat Georges)
عنوان و نام پدیدآور	در جست وجوی بخشایش / شوکت مکاری؛ ترجمه محمدهادی طلعتی؛ همراه با پیشگفتار و مقاله‌ای از محمدجعفر امیرمحلّاتی.	
مصادات نشر	تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۷.	
مشخصات ظاهری	ج. ۲.	
شابک	978-622-6189-20-0	
وضعیت فهرست نویسی	نیپا.	
یادداشت	عنوان اصلی:	The Search For Forgiveness: Pardon and Punishment in Islam and Christianity, ©2004.
یادداشت	کتابخانه.	
مندرجات	ج. ۱. - توهمات در اسلام و مسیحیت. - ج. ۲. عذر و عفو در مکاتب فلسفی، دینی و شرعی.	
موضوع	بخشش گناه (اسلام).	
موضوع	Forgiveness of Sin (Islam):	
موضوع	گذشت - جنبه‌های فلسفی - اسلام	
موضوع	Forgiveness - Religious Aspects - Islam:	
موضوع	گذشت - جنبه‌های مذهبی - مسیحیت	
موضوع	Forgiveness - Religious Aspects - Christianity:	
موضوع	بخشش گناه.	
موضوع	Forgiveness of Sin:	
موضوع	توبه - مطالعات تطبیقی	
موضوع	Repentance - Comparative Studies:	
موضوع	توبه (مسیحیت).	
موضوع	Repentance - Christianity:	
موضوع	توبه (اسلام).	
موضوع	Repentance - Islam:	
شناسه افزوده	طلعتی، محمدهادی، ۱۳۴۵ - مترجم.	
شناسه افزوده	محلّاتی، محمدجعفر، ۱۳۳۱ - مقدمه نویسنده.	
رده بندی کنگره	BP ۲۵۰ / ۲ / م ۸۵۴ ۱۳۹۵	
رده بندی دیویی	۲۹۷/۶۳۲:	
شماره کتابشناسی ملی	۴۶۰۱۴۱۸:	

در جست و جوی بخشایش

(جلد دوم)

عذرو عفو: نگاه تطبیقی به الهیات
ایرانی، شیعی، مسیحی و کلام جدید

به کوشش

محمد جعفر امیرمحلّاتی

نویسنده:

جمشید چوکسی، چارلز گریسولد، محمد جعفر امیرمحلّاتی، چارلز متیوز، لوسی آلیس، ایوگارد، دیوید
مک‌ناتین، س. ا. ایز، اشادینا، آنتونی بش، محمد برکت، سعید رحیمیان، عبدالرسول هادیان،
علی محمد ساری و نعمت‌الله بدخشان
مترجمان:

محمد هادی طلعتی، سبیل رحمان، سازه لایق، ابراهیم رنجبر، امین لطیفی، محبوبه خسروی، ارسلان
زارع و مهدی طاهری

کتابساز

ناشر: نشر نگاه معاصر (وابسته به مؤسسه پژوهشی نگاه معاصر)

مدیر هنری: باسَم رسام

حروفچینی و صفحه‌آرایی: حروفچینی هُما (امید سیدکاظمی)

لیتوگرافی: نوید

چاپ و صحافی: فرنو

نوبت چاپ: یکم، ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۱۰۰

قیمت: ۵۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۸۹-۲۰-۰

نشانی: تهران - مینی‌سیتی - شهرک محلاتی - فاز ۲ مخابرات - بلوک ۳۸ - واحد ۲ شرقی

تلفن: ۲۲۴۴۸۴۱۹ / پست الکترونیک: negahe.moaser94@gmail.com

فهرست

۱. پیشگفتار ۱۵
محمد جعفر امیرمحداری
۲. بخشایش نیکی است: رحمت و آمرزش رایران باستان ۲۳
جمشید چوکسی، ترجمه سهیل بهرانی
- پی‌نوشت‌ها ۳۱
۳. بخشایش کهن و مدرن ۳۳
چارلز گرسولد، ترجمه طناز لایق
۳۵. عفو، عذر و بخشایش در فلسفه‌ی کهن: چشم‌انداز کمال‌گرایه ۳۵
تحلیل تأثیرگذار اسقف باتلر ۵۲
۵۵. آزرده‌گی ۵۵
بخشایش ۶۳
۶۶. آن‌چه خون ما را به جوش می‌آورد ۶۶
□ پی‌نوشت‌ها ۷۲
۴. عذر و عفو و آشتی: نگرشی تطبیقی و کاربردی به رویکردهای مسیحی و شیعی ۸۹
محمد جعفر امیرمحداری
۹۰. پیشگفتار ۹۰
گستره‌ی معناشناسی عفو و مشکل‌ترین منصفه ظهور این معانی ۹۰
تشیع و مشکل‌ترین منصفه ظهور بخشایش دینی ۹۷

- ۱۰۱..... ماهیت شناسی عفو
- ۱۰۳..... استدالات گویر
- ۱۰۷..... ادعیه مأثور از ائمه هدی پیرامون عذر و عفو
- ۱۱۵..... عفو مضمر در رعایت حقوق دشمن
- ۱۱۷..... عفو مضمر در نظریه شیعی قصاص
- ۱۱۹..... نگاه عفو محور شیعی در آثار حقوقی مرتب بر توبه
- ۱۱۹..... آثار عفو محور نظریه شیعی تعطیل در اجرای حدود شرعیه در غیب امام معصوم
- ۱۲۱..... شرایط عفو در اسلام و مسیحیت در نگاه تطبیقی
- ۱۲۳..... جامعه مخاطب و طرف عفو خاص
- ۱۲۵..... توسل و شفاعت به نهاد میانجی گری
- ۱۲۷..... غفران غیر اختیاری در نظریه غیبت
- ۱۲۹..... عذر و عفو و بردی تقیه راه آشتی در روابط بین الملل
- ۱۳۱..... جامعه ابتدایی، جامعه متوسطه و جامعه متعالی
- ۱۳۲..... عفو در قضا: مجازات لیز، ی
- ۱۳۳..... نتیجه
- ۱۳۵..... □ پی نوشت ها
- ۱۳۹..... ۵. بخشایش کاربردی در جامعه نوین
- چارلز متیوز، ترجمه ابراهیم رنجبر
- ۱۴۲..... بخشایش، تاریخ و عصر تجدد
- ۱۴۳..... گل آفتاب گردان
- ۱۵۰..... بخشیدن و فراموش کردن
- ۱۵۱..... زخم های شهدا
- ۱۵۷..... نتیجه گیری
- ۱۵۸..... □ پی نوشت ها
- ۱۵۹..... ۶. بخشایش گزینشی
- لوسی آلیس، ترجمه امین لطیفی و محبوبه خسروی
- ۱۵۹..... چکیده
- ۱۵۹..... مقدمه
- ۱۶۲..... تشریح بخشایش قید و شرط محور

۱۷۰	توصیف جایگزین
۱۸۳	پی‌نوشت‌ها
۱۸۹	۷. در دفاع از بخشایش بی‌قید و شرط
	ایو گارارد، دیوید مک‌ناتون، ترجمه امین لطیفی و ارسلان زارع
۱۸۹	چکیده
۱۹۰	مناقضات با بخشایش بی‌قید و شرط
۱۹۲	تخیل بخشایش
۲۱۵	پی‌نوشت‌ها
۲۱۹	۸. عفو، حرکت به سوی انسانیت
	عبدالعزیز ساتا، یانا، ترجمه محمد مهدی طلعتی
۲۲۱	عدالت جبرانی در آن
۲۲۸	نخوت و تکبر انسانی، ترجمه علی‌اکبر کشمش‌ها
۲۳۰	برادران دینی شما یا هم‌نوع‌ها؟ شما
۲۳۵	محدودیت‌های اخلاقی در عدالت جبرانه
۲۳۶	جهاد قرآنی: از آرمان تا واقعیت
۲۳۸	جهاد به مثابه پدیده‌ای دینی، اخلاقی و فرهنگی
۲۴۲	جهاد: یک سیاست دفاعی تا یک سیاست تهاجمی
۲۴۶	معیار جنگ عادلانه و معیار خشونت
۲۵۰	اخلاق خودمختاری
۲۵۵	عدالت ترمیمی در حقوق جزایی اسلام
۲۵۹	ضرر رساندن به خویشتن برای دستیابی به هدفی والا تر
۲۶۱	آرمان قرآنی درباره جامعه منظم و سامان‌یافته
۲۶۶	پی‌نوشت‌ها
۲۷۳	۹. عفو، مجازات و عدالت ترمیمی
	آنتونی بش، ترجمه مهدی طاهری
۲۷۳	عدالت ترمیمی
۲۷۵	عدالت ترمیمی و عهد جدید
۲۸۱	مجازات

۲۸۷	 عفو و مجازات
۲۸۸	 آموزش
۲۸۹	 مجازات، عفو و عدالت
۲۹۳	 دادرسی جبرانی در معاد
۲۹۴	 پی نوشت ها □

۱۰. بخشایش در عهد جدید (انجیل)..... ۲۹۹

	 یونی تئس، ترجمه ارسلان زارع
۳۰۰	 توبه، غسل تعمید یوحنا و بخشایش
۳۰۱	 توبه و بخشایش
۳۰۴	 غسل تعمید و بخشایش
۳۰۸	 عیسی، توبه و عذر
۳۰۹	 عیسی و توبه
۳۱۳	 عیسی، بخشایش و مسکوت ماندن
۳۱۴	 آیا عیسی گناهان را می بخشاید؟
۳۱۶	 عیسی، بخشایش گری که خود یک قیامت است
۳۱۸	 بخشایش الهی و بشری
۳۲۱	 بخشایش بین فردی
۳۲۳	 پولس
۳۲۵	 تأملات پایانی
۳۲۸	 پی نوشت ها □

۱۱. عفو در فقه شیعه..... ۳۳۵

	 محمد برکت
۳۴۲	 پی نوشت ها □

۱۲. توبه از منظر عرفان اسلامی..... ۳۴۵

	 سعید رحیمیان
۳۴۵	 مقدمه
۳۴۹	 لطایف و بطون توبه
۳۵۶	 توبه از توبه

۳۵۷	تقسیم‌بندی جامع کاشانی از مراتب توبه
۳۵۹	توبه و عرفان اهل بیت
۳۶۱	نکته: توبه و مرگ
۳۶۱	علل، علامات و نتایج توبه
۳۶۲	توبه نصوح
۳۶۴	فراموشی یا عدم فراموشی گناه
۳۶۸	نظریه‌ی ابن عربی در باب توبه
۳۷۲	توبه و رحمت الهی
۳۷۵	پی‌نوشت‌ها
۳۸۱	۱۳. عفو خداوند و نم‌ان در زندگی انسانی: یک نگاه تفسیری
	عبدالرسول هادیان
۳۸۱	چکیده
۳۸۱	مقدمه
۴۱۳	پی‌نوشت‌ها
۴۱۷	۱۴. آموزه شفاعت از نگاه کلام شیعی، قرآن و حدیث
	علی محمد ساجدی
۴۱۷	۱. مقدمه
۴۱۸	۲. واژه شفاعت در لغت و اصطلاح
۴۲۵	۳. شفاعت در آینه‌ی آیات
۴۳۲	۵. ملحقات بحث شفاعت
۴۳۳	نتیجه‌گیری
۴۳۴	پی‌نوشت‌ها
۴۳۷	۱۵. توبه از منظر اخلاقی شیعی و احادیث مأثور
	نعمت‌الله بدخشان
۴۳۷	۱. مقدمه
۴۳۹	۲. توبه از دیدگاه اندیشمندان مسلمان
۴۵۰	۳. توبه از منظر امام سجاد (ع)
۴۵۶	پی‌نوشت‌ها

به نام دوست

۱. پیشگفتار

یا من هو کل شیء منیب الیه
دعای جوئن کبیر
لطف خدا بیش تر از جرم ما است
نکته سر بسته چه دانی خموش
حافظ

خداوند را سپاس گزارم که جلد نخست مجموعه دوجلدی در جست و جوی بخشایش مورد توجه صاحب نظران قرار گرفت. باب نوینی در نگاه تطبیقی به موضوع عذر و عفو و ورود این فضیلت های اخلاقی به حوزه روابط عمومی و بین المللی گشوده شد. همان گونه که وعده دادیم. اینک جلد دوم این اثر حاوی مقالاتی از نویسندگان شیعی و نیز ترجمه چند اثر پیرامون موضوع از نویسندگان حوزه های متفاوت الهیاتی و فلسفی باز هم به شیوه تطبیقی تقدیم خوانندگان می گردد. ویژگی هر دو اثر در این است که به لحاظ انسجام متدولوژیک و سطح علمی آموزشی در حوزه و دانشگاه مناسب و شایستگی دارند.

کتابی که در دست دارید شامل پیشگفتار و چهارده مقاله است. در مقاله نخست تحت عنوان «بخشایش نیکی است: رحمت و آمرزش در سنت ایران باستان» اثر جمشید چوکسی نشان می دهد که چگونه سنت دینی- ایرانی باستان در بخشایش و آمرزش دیدگاه های مهمی داشته است.

جمشید چوکسی استاد دانشگاه ایندیانا، به ریشه های مفاهیم رحمت و آمرزش

در فرهنگ ایران باستان می‌پردازد و نشان می‌دهد چگونه این فرهنگ از نظرگاه‌های بسیار غنی پیرامون عذر و عفو برخوردار بوده است. نویسنده با استفاده از نوشته‌های مورخ یونانی هرودوت نشان می‌دهد که در فرهنگ ایران باستان چگونه تا زمانی که خدمات یک شهروند از خطاهای او کاستی نگرفته کسی حق نداشته بر متخلف خشم بگیرد. وی می‌گوید: «تعادل در قضاوت که از ترکیب داد (عدالت) و آمرزش (آمرزش) و نشان دادن وه‌خشایش (مدارا) حاصل می‌شود، به عنوان خصیصه رفتاری بمعنای ایران باستان در سخنان هرودوت به چشم می‌خورد».

چارلز گیسولد استاد فلسفه دانشگاه بوستون در مقاله بعد تاریخچه عذر و عفو در فرهنگ، ای. مختلف، یونانی و غربی مورد توجه قرار می‌دهد و نشان می‌دهد چگونه فرهنگ یونانی فتنه‌اندیشه ضرورت عذر و عفو به عنوان فضائل بوده است؛ زیرا مثلاً به نظر فردی مانند سوفسطائوس، خواه و بدکنش بیش‌تر به خود زیان می‌رساند تا به دیگری. گریسولد سپس با فکر کردن در باب عذر و عفو می‌پردازد و اندیشه‌های اسقف باتلر، متأله مسیحی را مورد بحث قرار می‌دهد.

در مقاله بعد صاحب این قلم به برجستگی‌های اندیشه شیعی در مورد عذر و عفو به ویژه به مسأله بسط اندیشه شفاعت و وسایل و تعطیل حدود در غیبت امام علیه السلام می‌پردازد و نشان می‌دهد منابع شیعی پتانسیل‌های مهمی در ایجاد رویکردهای میانجی‌گرد در جهان قضاوت و سیاست ارائه می‌دهند.

در مقاله پنجم، چارلز متیوز بحث عذر و عفو را در چارچوب یک مکتب جدید مورد ملاحظه و بحث و نظر قرار می‌دهد. وی نشان می‌دهد که چگونه بخشایش در زندگی مدرن اهمیت روزافزونی یافته است. متیوز به سؤالات کلانی در چارچوب فرهنگ غربی می‌پردازد که پاسخ آن‌ها آسان نیست:

خون شهدای جنگ‌ها را چگونه می‌توان بخشود؟ خداوند قادر متعال که به هیچ وجه صدمه‌پذیر نیست، آیا می‌تواند ببخشد؟ آیا خسارت زمان از دست‌رفته را می‌توان بخشود؟ مسیحیت که آیینی نه راجع به عدالت، بلکه راجع به عشق است؛ چگونه عذر و عفو را تمشیت می‌کند؟

مقاله بعدی به لوسی آلیس استاد تاریخ فلسفه دانشگاه کالیفرنیا در سان دیاگو اختصاص دارد. آلیس در این مقاله بین گزاره‌های اخلاقی و عقلانی که عوامل ضروری برای بخشایش هستند، توازن ایجاد می‌کند. آلیس می‌نویسد: «بخشایش این نیست که بکوشیم از شر کینه‌ورزی موجه خلاصی یابیم؛ بلکه این است که دیگر دلیل موجهی برای ادامه آن نداشته باشیم».

در مقاله هفتم از ایو گارارد و دیوید مک‌ناتون پیرامون بخشایش بی‌قید و شرط نویسنده، از طرفداران مشروط بودن بخشایش را مورد نقد قرار می‌دهند. مبنای اخلاقی استدلال نویسنده، ندگان ضرورت عفو همدلانه است؛ یعنی این که همگان را مثل خود دارای ضعف‌ها، سوت‌ها بدانیم و با اجازه خطا دادن به همه انسان‌ها، ایشان را ببخشیم. «ما محتاجیم که هر روز، هر ساعت و بی‌وقفه ببخشیم و بخشوده شویم».

در مقاله بعد اثر عبدالعزیز مسعود، استاد دانشگاه جورج میسون آمریکا نویسنده نشان می‌دهد که منابع اسلامی نگاه جزائری، به گناه‌کاری ندارند بلکه بیش تر انسان را خطاکار دانسته و آن را به مثابه بیمار، قائل به علاج می‌دانند. ساشادینا سپس به سازوکارهای عدالت جبرانی - ترمیمی در قرآن و سایر منابع اسلامی می‌پردازد، مجازاتی مانند قصاص را مورد بازبینی قرار می‌دهد، سپس مشکلات را در نفسانیات می‌داند و نسبت به تغافل جامعه اسلامی از جهاد علیه نفس شدار می‌دهد و جهاد علیه «دیگری» را در چارچوب اخلاق جنگ و صلح، مورد تأمل قرار می‌دهد.

مقاله نهم نوشته متاله مسیحی آنتونی بَش به عفو و مجازات و عدالت ترمیمی می‌پردازد و مبنای مقایسه‌ای خوبی را در زمینه عدالت جبرانی از نگاه مسیحی در مقابل همین بحث که توسط ساشادینا معرفی شده مطرح می‌سازد.

بَش می‌گوید برخلاف حقوق جزا، عدالت ترمیمی نمی‌پرسد که «کدام کنش‌ها جرم است و آیا باید مجرم را مجازات کنیم؟» بلکه می‌پرسد: «آیا بین مجرم و قربانی، یا بین مجرم و جامعه‌اش، رابطه‌ای بوده که اکنون نیازمند ترمیم باشد؟»

مقاله دهم نیز به قلم بَش است که پیرامون بخشایش در عهد جدید یا انجیل بحث می‌کند. بَش می‌گوید در این کتاب مقدس مسأله بخشایش چندان مورد توجه

نبوده است و حال آن‌که متألّهین مسیحی بسیار به آن پرداخته‌اند؛ زیرا خداوند به خاطر رنج مسیح بر صلیب همگان را بخشوده است. بش‌نشان می‌دهد که متألّهین مسیحی اندیشه بخشایش را به صورت مراسم و نمادهایی در فرهنگ مسیحی نظام بخشیده‌اند.

مقاله یازدهم این مجموعه به عفو در فقه شیعه نظر دارد. در این مقاله، محمد برکت مدرس حوزه علمیه شیراز، چند مسأله عمده مرتبط با عفو را در منابع فقهی شیعه بررسی می‌نماید از جمله حکم ارتداد که مجازات سنگینی را تجویز می‌کند. وی با ارائه ادله نهایی شیعی و دسته‌بندی آن‌ها نشان می‌دهد که برخی از اجله علمای شیعه توبه باطنی مرتد را برای انصراف از مجازات مورد قبول قرار داده‌اند.

در مقاله چهاردهم سعید رحیمیان عضو هیأت علمی دانشگاه شیراز به توبه از منظر عرفان اسلامی پرداخته و به طور مفصل آراء عمده عرفا را در خصوص اقسام توبه و انابه و مراتب توبه آرازمی‌پرسیده است. وی سپس توبه را در مکتب عرفان اهل بیت (ع) مورد بازبینی قرار داده است. آثار این را از نگاه ایشان شرح می‌دهد. رحیمیان تصویر بسیار جامعی از آراء عرفا پیرامون عذر و عفو ارائه می‌نماید.

در مقاله سیزدهم تحت عنوان عفو خداوند و نمود آن در زندگی انسان‌ها، عبدالرسول هادیان استاد حوزه و دانشگاه توبه و عفو را از نگاه قرآنی مفسران شیعی مورد توجه قرار داده و این دو هنجار را در ساختار اخلاقی قرآن مورد تبیین و آشکافه است. هادیان سیر مهمی در آثار تفسیری قدمایی شیعه تا تفاسیر مدرن ارائه می‌دهد و بسیار به روز است.

در مقاله چهاردهم به قلم علی محمد ساجدی عضو هیأت علمی دانشگاه شیراز اندیشه و نهاد شفاعت را از نگاه کلام شیعی و با تکیه بر منابع قرآنی و حدیثی ارائه می‌نماید. وی معنانشناسی، نهادشناسی، اخلاق‌شناسی و فلسفه شفاعت را به طور مبسوط مورد موشکافی قرار می‌دهد. نظریه شیعی شفاعت می‌تواند برای نظام بین‌المللی میانجی‌گری هم به لحاظ گسترش معنایی و هم متدولوژی نهادی ارائه طریق نماید.